

TRYGGE SAMFUNN

TIDSSKRIFT FOR KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP (KFB) NR 1 2014

Tema:

Nettvett

- Smarttelefoner og nettbrett - en risikosport?
- Stormønstring av energiberedskapen
- Antivirusbransjen har mange utfordringer

Facebook!

STYRELEDER ANNE-LISE JOHNSEN

Det er sikkert flere enn meg som har hatt tvil om nytteverdi av sosiale medier som facebook og andre liknende opp gjennom de siste år. Er dette noe for meg, hva trenger vi dette til, bortkastet tid og så videre. Tanker som er viktige og helt berettiget er det viktig å spekulere litt høyt om også. Vi lærer hver dag noe nytt, ikke alltid like nyttig, men muligheten ligger der og bør brukes. Kanskje ligger det ett gullegg begravet ute i alt det vi ikke kan noe om. Jeg skal være av de første til å innrømme at jeg kan lite om den store verdensveven; internett. Her er rom for de store oppdagelser og i like stor grad for de store tabber. Vit i alle fall at det du skriver ikke forsvinner om du vil angre deg. Tenk først og skriv siden. Høflighetens gave er helt nødvendig for å få en god internettopplevelse både for den

som skriver og for den som leser. Nå tar KFB i bruk Facebook og det er en ekstra mulighet for oss til å kommunisere med hverandre. Dette er jo et medium som er veldig toveis og som gir oss alle en mulighet til å være mer frempå og kanskje litt mer proaktiv. Vi kan tipse når noe skjer rundt oss, vi kan trøste og bære litt i det skrevne ord og vi kan gi hverandre støtte og gode råd. Jeg håper og tror at vi kan være gode brukere av et for mange av oss nytt medium og vi har læringsevne og vilje til å bruke det i det godes tjeneste. Vær bare god i tankegangen og vær bærere av det gode og nyttige det gode og nyttige. Har vi noe som er personlig rettet er kanskje fortsatt telefonen eller ansikt til ansikt den rette fasongen på samtalen. KFBs nye facebookside skal være til opplysning læring og informasjon.

Gressbrann om vinteren

REDAKTØR JAN ERIK THORESEN

Et forsikringsselskap har funnet det for godt å børste støvet av gode gamle Murphy. Han fremstilles som en ærverdig gammel herre, som fra sitt standsmessige gods forkynner at det ikke kan kalles uflaks når uønskede hendelser inntreffer. Nei, det er lovbestemt, hevder han.

Riktignok så Murphys lov dagens lys først i 1949, men helt siden tidenes morgen har menneskene smertelig fått erfare at ingenting er så lett som det ser ut til. Dersom det er noe som ikke kan gå galt, så går det likevel galt. Hvis alt ser ut til å gå bra, så er det sannsynligvis noe vi har oversett. Enhver løsning avler nye problemer. Så var det timingen da; hvis det er et tidspunkt

hvor det ville være spesielt dumt at noe går galt, så vil det skje nettopp på det tidspunktet. Et klokt hode har karakterisert elendigheten som «tingenes iboende fandenskap».

Hvem hadde trodd vi skulle oppleve katastrofebranner i tørt gress i februar? Like fullt skjedde det. Igjen blir vi minnet om hvor sårbare vi er nå vær og vind forener sine krefter. Vi får glede oss over at ingen menneskelig gikk tapt. Beredskapsstatene gjorde en flott innsats. Og så kan vi ikke annet enn å bli imponert over den beslutsomhet og vilje som kom til uttrykk fra dem som hadde mistet sine hjem. Ingen måtte tro at de aktet å gi opp, nei.

Hører du det, Murphy?

Utgiver
Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB)

Besøksadresse: Skippergt. 17
Postadresse: Pb 694 Sentrum 0106 OSLO
Internett: www.kfb.no
E-post: kfb@kfb.no
Telefon: 22 47 82 60
Faks: 22 42 85 52

Redaktør
Jan Erik Thoresen
E-post: redaksjon@kfb.no
Mobil: 908 31 362

Redaksjonskomité
Anne-Lise Johnsen, Hanne G. Garder
og Jan Erik Thoresen

Utgivelser
Tidsskriftet utgis fire ganger i året
Opplag: 7 300 eks.

ISSN 1890-5285

Abonnement
Tidsskriftet sendes gratis til interesserte.
Abonnement kan tegnes ved å sende en melding til sekretariatet i KFB.

Innhold
Stoff fra tidsskriftet eller våre websider kan brukes fritt ved angivelse av kilde. Artikler og debattinnlegg sendes redaksjonen. De som ønsker innsendt stoff og bilder i retur må angi returadresse tydelig. Innholdet i signerte artikler står for forfatterens eget syn, og representerer nødvendigvis ikke KFBs offisielle mening.

Grafisk produksjon
Design: Aina Griffin
Layout: Sandvik design
Trykk: 07 Gruppen
Forsidefoto: © Tim Oram / NTB Scanpix

KFB har som formål å styrke landets beredskap ved å:

Spre opplysning om Norges totalforsvar og beredskap.

Arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i fred eller krig.

Søke å høyne og samordne medlemsorganisasjonenes innsats i beredskapssammenheng.

Fremme samarbeidet mellom disse organisasjonene og beredskapsmyndighetene.

KFB vil arbeide for å gjøre det norske samfunnet mer robust og mindre sårbart i en krisesituasjon, med vekt på kvinneperspektivet.

aktuell:

Anne K. Storsveen,
Trygt Nett

– Aktivitet på nett krever vett

– Mangel på nettvett er et samfunnsproblem. Dagens foreldre må i mye større grad ha innsyn i barn og unges aktiviteter på sosiale medier, sier Anne K. Storsveen i Trygt Nett. – Digital mobbing og sjikanering kan få uante konsekvenser, mener hun.

AV JANERIK THORESEN

Anne Katrin Storsveen er ansatt i politiet, men driver i sin fritid firmaet Trygt Nett. Engasjementet og interessen for barn og unges, og ikke minst de voksnes nettbruk fikk hun da hun hospiterte ved en av landets største ungdomsskoler under sin høyskoleutdanning.

– I studiene på Politihøgskolen skal en hospitere hos en ekstern aktør i fire uker. I stedet for å søke meg til en organisasjon som naturlig har relevans til politiet ønsket jeg å se nærmere på det bråket som hadde oppstått blant ungdommen på Elverum. Flere episoder hadde vist at hele gjenger plutselig dukket opp på bestemte steder for å lage problemer. Jeg ønsket å bli kjent med ungdomsmiljøet i byen og komme til bunns i hvordan det fungerte. Dermed opprettet jeg egne profiler på de ulike nettsamfunn hvor ungdom og voksne oppholdt seg og studerte livene deres på nettet. Der fikk jeg innblikk i hva som foregikk i deres sosiale verden, som de selv trodde de var alene om, forteller Anne Katrin Storsveen.

Hun måtte kjempe en kamp for å velge en så uortodoks måte å hospitere på, men hun vant frem.

– Jeg hadde lange samtaler med både rektor og sosiallærer. Vi kom fort frem til at det var internett mye dreide seg om. Dette var før Facebooks tid. Ungdommene kommuniserte på Nettby der de avtalte voldshandlinger, når og hvor de skulle finne sted. Ved å bruke nettet kunne de raskt organisere seg og stille mannsterke opp på ulike arenaer i lokalmiljøet. Jeg fikk innsikt i hvilke utfordringer elever, lærere og foreldre hadde, ikke minst når det gjaldt mobbing. Raskt innså jeg at vi sto overfor problemstillinger som var større enn noen kunne ane, sier Storsveen.

TOK INITIATIV

Hun ble intervjuet av Politiforum der hun fortalte om sine erfaringer og de bekymringer hun følte for at ingen tok tak i problemene.

– Interessen for å gjøre noe startet med at jeg holdt noen foredrag for

elever, lærere og foreldre om mobbing, trusler og sjikane på internett og ved mobilbruk. Dette foregikk på kveldstid og interessen viste seg å være stor. Mange foreldre var bekymret over at skolen ikke tok tak i problemene. Det skyldtes i stor grad at skolen ikke følte de hadde kunnskaper nok. Etterspørselen etter foredrag økte. I to måneder gikk jeg arbeidsledig. Da benyttet jeg anledningen til å oppholde meg en tid i Malmø for å lære mer om hvilke erfaringer de hadde der om ungdommens bruk av sosiale medier, forteller Storsveen.

SKREMMENDE LITE

– Det er skremmende hvor lite engasjement det utvises rundt disse problemene. Når barn mobbes så klarer de færreste å takle det alene. En 12–13-åring er ikke sosialt moden. De forstår ikke at det de legger ut på nettet kan sees av så mange, at flere kan henge seg på og at bilder lett kan manipuleres. Derfor må foreldre ha innsyn i barnas profiler. Barn som utsettes for digital mob-

bing og sjikanering kan bli psykisk ødelagt. Å bli sett av foreldrene er viktig for barna. Dersom de ikke blir det vil nettet være et sted der de føler at de blir sett, og at de i tillegg kan se andre. Noe av det mest betydningsfulle foreldre gjør er å gjøre barna sine robuste. Et godt selvilde gir tro på seg selv. Da vil en kunne takle eventuell mobbing på en helt annen måte enn et barn som er usikkert og søkende, mener Storsveen.

FAG PÅ UNGDOMSSKOLEN

Hun understreker at hun også møter bevisst og oppegående ungdom.

– Like fullt mener jeg at nettsamfunnet burde være en viktig del av samfunnsfaget på ungdomsskolen. De digitale muligheter endrer livet både for barn og voksne. Sosiale medier er ferskvare. Det dukker stadig opp noe nytt vi må forholde oss til. I sin tid het det at vi ble født med ski på bena. Nå fødes barn med nettbrett mellom hendene. Fra de er små har de muligheten til å være tilstede i nettsamfunnet. Det er på høy tid at politikere, politietater, foreldre, skoler og alle som har med barn og unge å gjøre får øynene opp for at de har en jobb å gjøre. Den digitale hverdag har gjort oss alle til redaktører og fotografer. Ikke minst trenger lovverket en oppjustering. Å gå inn i fremtiden med ryggen først vil si det samme som å påføre både enkeltmennesker og samfunnet enorme belastninger. Et trygt samfunn må bygges på godt nettvev, understreker Anne K. Storsveen.

Hun påpeker at det er en sterk gryende interesse for å høre hennes foredrag.

– Det kommer stadig henvendelser, ikke bare fra skolerektorer, men også fra ulike politidistrikter, Barnevernet, BUP (barne- og ungdomspsykiatrien), SLT (Samordning av Lokale Kriminalitetsforebyggende Tiltak) og idrettslag. Mitt håp er at politiet tar dette opp som en prioritert sak i sin forebyggende virksomhet.

ØKT SATSING INNEN ETTERRETNINGSKUNNSKAP

Ved nyttårsskiftet ble Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES) omdøpt til Forsvarets etterretningshøgskole der fagutdanning, etterretningsstudier og forskning kombineres.

– Dette skal bidra til å gi etterretningspersonellet bedre trusselforståelse, understreker oberstløytnant Freddy Furulund, sjef for Forsvarets etterretningshøgskole.

Det er ikke bare navnet som er nytt. Skolen tilbyr også et nytt studium for erfarne etterretningsoperatører fra sommeren av. Dette er et fleksibelt deltidsstudium for en personellgruppe i og utenfor Forsvaret, som ofte mangler en akademisk forankring i faget.

– Påbyggingsstudium til bachelor i etterretning blir et viktig tilbud til denne målgruppen, sier Furulund.

POLITIET BA OM BISTAND FRA FORSVARET

Forsvarets operative hovedkvarter mottok bistandsanmodning fra politiet i en tidlig fase av katastrofebrannen i Lærdal. Et Sea King-helikopter stasjonert i Florø ble friggitt fra Hovedredningssentralen for å fly brannmannskaper fra Florø til Lærdal.

– Hovedoppgaven var transport. Vi fraktet pasienter som hadde pustet inn gass til sykehuset i Florø og transporterte 10 leger til Lærdal. Helikoptrene fraktet til sammen 23 pasienter og bidro med å tømme sykehuset for å frigjøre plass til flere, forteller Erland Karlsen, fartøy- og avdelingssjef for 330-skvadronen på avdeling Førde.

Senere fikk Forsvaret bistandsanmodning om helikopter med brannbøtter for å kunne slokke brannene. Den tredje anmodningen fra politiet gjaldt Heimevernet. 44 personer fra HV09 ble innkalt. De bisto med eskorte av evakuert personell og sikring av brannsteder.

NATURSKADER KOSTET 1,5 MILLIARDER I FJØR

Uvær, ras og flom ga en fordobling av utbetalinger fra forsikrings-selskapene sammenlignet med 2012.

Flomværet i mai og juni var hendelser som topper statistikken over skadestrukturer. Forsikringsselskapene mottok rundt 2.000 skademeldinger og utbetalte rundt 410 millioner kroner. Ekstremværet «Ivar» sørget for anslåtte erstatningsutbetalinger på 326 millioner kroner, mens «Hilde» sto for snaut 300 millioner kroner.

Totalt ble det registrert 17.423 skademeldinger på grunn av naturskader i fjor. Rogaland topper listen over flest skader, mens Oppland fylke samlet har utbetalt mest erstatning i kroner og øre.

– Klimaendringene gjør at vi må forebygge på kort og lang sikt, men vi må også tilpasse oss den situasjonen vi befinner oss i. Da må vi blant annet ta større hensyn til risikoen for naturskader ved arealplanlegging og fortetting i kommunene, sier kommunikasjonssjef Tonje Westby i Finans Norge, som administrerer norsk Naturskadepool.

300 PERSONER DELTOK PÅ ØVELSE SAMARITAN

Scenarioet denne gang var at et fly skled ut fra rullebanen etter granatnedslag i Mazar-e Sharif i Afghanistan. Fire omkom og flere ble skadet.

Foto: Forsvarets medisenter

– Øvelse Samaritan er en årlig øvelse for hjemtransport og mottak av personell ved alvorlig sykdom, skade eller dødsfall. Den gjelder for personell som deltar i operasjoner og øvelser i utlandet, opplyser Geir Henning Width ved øvelsesavdelingen til Forsvarets operative hovedkvarter.

Øvelsen foregikk blant annet på Reitan, Kjevik, Rygge, Lutvann, Rena, Elverum, Bergen og Gardermoen militære flystasjon.

MILITÆRE OG SIVILE FLY

– I år ble det benyttet både militære og sivile fly under evakueringsdelen, slik at vi skulle få øvd på hele plan-

verket vårt. SAS-avtalen ble utløst og en pasientevakuering ble gjennomført, forteller Width. Forsvaret har en avtale med SAS om å bruke inntil to av deres fly til medisinsk evakuering. Sivile sykepleiere og leger står i beredskap for Forsvaret og blir innkalt for å bemanne flyene i slike tilfeller. Avtalen gjelder også for ikke-militære hendelser. I tillegg til SAS-flyet var ett av Forsvarets Hercules transportfly med på øvelsen og fløy mellom Kjevik og Gardermoen. Det ble satt opp en transittavdeling for pasienter som ble tatt hånd om av sanitetspersonell. Et eget mottakssenter for pårørende ble også opprettet.

PRIORITERT ØVELSE

Øvelsen ble avsluttet med en høytidelig båreseremoni på Gardermoen militære flystasjon. Her stilte blant annet representanter for Luftforsvaret og sjef for operasjonsstaben ved Forsvarets operative hovedkvarter.

Øvelse Samaritan er en av forsvarssjefens prioriterte oppgaver.

– Det er viktig for oss og resten av samfunnet at vi viser at vi er i stand til å gjennomføre slike operasjoner på en god måte. Befolkningen skal ikke vær i tvil om at Forsvaret er i stand til å ta vare på sine egne, sier Geir Henning Width.

KATASTROFEBRANNEN I LÆRDAL:

Stor innsats av Sivilforsvaret

108 mannskaper fra Sivilforsvaret i Sogn og Fjordane og Hordaland var i aksjon.

Avdelingsdirektør Trygve Bruun i Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) opplyser at innsatsen dreide seg om støtte til vannforsyning, slukningsarbeid, logistikk, forpleining, kommandosamband, satelitt-telefonsamband, kommunal kriseledelse og lysmateriell.

– Jeg er meget fornøyd med innsatsviljen og velvilligheten som har blitt vist fra Sivilforsvarets mannskaper i Lærdal. Nok en gang har Sivilforsvaret vist at de er en viktig støtteressurs ved slike store hendelser, sier avdelingsdirektør Trygve Bruun.

– I likhet med andre store hendelser ønsker vi å evaluere brannen i Lærdal i etterkant. Det er viktig å trekke lærdom slik at en ytterligere kan styrke forebygging, beredskap og håndtering av store og kompliserte hendelse, påpeker avdelingsdirektør Anne Rygh Pedersen i DSB.

Foto: Justisdepartementet.

Statsminister Erna Solberg og justis- og beredsskapsminister Anders Amundsen besøkte Lærdal.

Strategi for færre branner

Strategien er utformet av Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) på bakgrunn av en bestilling i Stortingsmelding nr. 35 Brannssikkerhet og på etterfølgende oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet. Strategien skal gi føringer slik at arbeidet med informasjon og kommunikasjon på en effektiv måte skal kunne bidra til å redusere antall omkomne i branner og antall branner. Samtidig med kommunikasjonsstrategien er det utarbeidet en rapport, «Kommunikasjon og risikogrupper for brann.»

Begge publikasjonene foreligger i papirbasert versjon som kan lastes ned fra DSBs hjemmeside, www.dsb.no

Sambandsreglementet er revidert

Etter flere års erfaring i bruk av Nødnett og stadig flere brukere i nød- og beredskapstjenesten, er «Felles sambandsreglement for nødetatene og andre beredskapsbrukere» nå revidert og tilrettelagt for flere brukere. Reglementet skal sikre klare rutiner for hvordan brukerne skal kommunisere med hverandre, både i det daglige og i krisesituasjoner.

Nødetater som i dag bruker det nye nødnettet tok det reviderte reglementet i bruk i desember 2013. Det er Politidirektoratet som har forvaltningsansvaret for reglementet.

KAN EN SMS REDDE LIV?

Ja, mener en arbeidsgruppe som har sett på mulighetene for å sende SMS til nødmeldesentralene.

I dag er det ikke mulig for verken døve, hørselshemmede eller den øvrige befolkning å sende tekstmeldinger, video, e-post eller bilder direkte til nødmeldesentralene i en krisesituasjon. Arbeidsgruppen, som har

vært ledet av Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB), konkluderer med at det er viktig å gjøre nødmeldetjenesten tilgjengelig for hele befolkningen, inkludert personer med ulike funksjonshemninger. Nødmeldesentralene må derfor utstyres med IKT-løsninger som er forenlig med brukernes behov for å kommunisere.

Brukerorganisasjonene for døve

og hørselshemmede har erfaringer med at løsninger som kun er tilrettelagt for en gruppe er lite fremtidsrettet og levedyktig og ønsker derfor en løsning for hele befolkningen.

Arbeidsgruppen påpeker at en slik tjeneste kan innføres etter 2015 av hensyn til ferdigstillelsen av nødnettutbyggingen og en bedre mobildekning.

FORSVARET HAR ÅPNET SEG FOR SAMFUNNET

– Åpenhet og vidsyn er idealer vi skal strekke oss mot, både innad i egen organisasjon og i vår kommunikasjon ut til det sivile samfunn, sier forsvarsminister Ine Eriksen Søreide.

For kort tid tilbake var «Åpenhet og vidsyn» tema på den årlige Dialogkonferanse som fant sted på Akershus festning. Dette er to av de fem kjerneverdiene i forsvarsektorens verdigrunnlag, som i tillegg omfatter respekt, ansvar og mot.

I sitt innlegg var forsvarsministeren opptatt av at vi må ha åpenhet og takhøyde for å kunne ta gode beslutninger. Hun pekte på at demokratiet bygger på åpenhet og fri meningsbryting. Dette er verdier som ikke kommer av seg selv, men kvaliteter vi må hegne om.

– I den politiske debatten handler åpenhet for meg om redelighet, sa forsvarsministeren. – Det handler om å erkjenne at virkeligheten er sammensatt og at åpenhet former og muliggjør informerte beslutninger, sa Ine Eriksen Søreide.

Flere fordragsholdere pekte på betydningen av at Forsvaret er åpen og ærlig i sin kommunikasjon ut til det sivile samfunn, både om ting som går bra og ting som går mindre bra.

– Åpenhet og ærlighet skaper tillit i befolkningen, og det er vi i forsvar-

sektoren helt avhengige av. Hvis vi ikke tør å snakke om det som ikke fungerer godt nok, da er det vanskelig å oppnå troverdighet om det som fungerer godt, sa forsvarsministeren.

Dialogkonferansen samlet om lag 150 deltakere fra hele forsvarsektoren.

Forsvarssjef Haakon Bruun-Hansen og forsvarsminister Ine Eriksen Søreide.

Foto: Forsvarets mediesenter

ØVELSE ØSTLANDET 2013:

Stormønstring av energiberedskapen

Nærmere 1.000 personer fra 50 ulike etater, virksomheter og frivillige organisasjoner deltok i den regionale og nasjonale spilløvelsen. Scenario: Ekstremvær med påfølgende utfall i kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon.

– Vi ønsket å avdekke hvordan kritiske samfunnsfunksjoner løser sine energibehov når den ordinære strømforsyningen faller ut, sier vassdrags- og energidirektør Per Sanderud. Han opplyser at oppfølging og evaluering vil bli gjennomført i løpet av innværende år. Målet er at de ulike aktører i fellesskap skal komme opp med en plan for prioriterte oppfølgingstiltak.

VIDEREUTVIKLING

Hensikten med øvelsen er å videreutvikle kraftberedskapen. Norges vass-

drags- og energidirektorat (NVE), som var ansvarlig for øvelsen, ønsker å få til bedre samvirke mellom seg og sine sentrale samarbeidspartnere. Målet var også å bidra til redusert sårbarhet i samfunnet ved omfattende naturkatastrofer og å synliggjøre viktigheten av god egenberedskap. Deltakerne inkluderte Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, NVEs regionkontorer, Helsedirektoratet, Vegdirektoratet, Statens vegvesen, Politidirektoratet, Direktoratet for

nødkommunikasjon, Jernbaneverket, Kraftforsyningens distriktssjefer, Statnett, DSB, NRK og Meteorologisk institutt. I tillegg deltok flere større nettselskaper og frivillige organisasjoner foruten Fylkesmennene og fylkesberedskapsrådene fra en rekke fylker.

ETABLERT ØVELSESSERIE

Øvelsen bygde på en etablert øvelsesserie som NVE iverksatte i 2009 i samarbeid med ekom- og veisektoren.

Historisk samøving med USA

Som første utenlandske aktør noen sinne har det norske forsvaret deltatt i en amerikansk krisehåndteringsøvelse. Den fant sted i Tampa, Florida under ledelse av US Special Operations Command (USSOCOM), som har ansvaret for USAs spesialstyrker. Enheten er en av ni hovedkommandoer i det amerikanske forsvarsdepartementet.

Scenarioet for øvelsen var en internasjonal situasjon der det var tatt gisler, en situasjon som krevde tett samarbeid med andre land. Delta-kerne fikk trene på krisehåndtering i tillegg til støtte og samarbeid mellom nasjoner.

– De norske spesialstyrkene har et tett og godt samarbeid med amerikanske spesialstyrker. Dette forholdet har utviklet seg over lang tid og er basert på felles trening og innsats i operasjoner utenlands, sier general-løytnant Morten Haga Lunde, sjef for Forsvarets operative hovedkvarter.

Han påpeker at USA er Norges største og viktigste allierte.

– I hver eneste krise som innebærer bruk av militære virkemidler vil forholdet til og støtten fra USA stå sentralt. Det gjelder både bilateralt og gjennom NATO, sier Lunde.

Foto: Forsvarets mediesenter

WWW.SIKKERHETSHVERDAG.NO ER LANSERT

– Vi vet at kunnskap og holdninger er avgjørende for å unngå ulykker. Derfor er det viktig å vite hva som er de største farene i hjemmet og hva en kan gjøre for å unngå at det går galt. Vet du hva du skal gjøre hvis det likevel skjer en ulykke, kan det redde liv og verdier, sa justis- og beredskapsminister Anders Anundsen da han lanserte nettstedet www.sikkerhetshverdag.no.

Nettstedet, som inneholder gode råd om hvordan en kan unngå ulykker i hjemmet og i fritiden, driftes av Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB).

Forsvaret oppretter ny hærstyrke

Panserbataljonen skal gradvis forandres til en HRS-styrke som skal bestå av totalt 700 vervede soldater.

– I Forsvarets langtidsplan fra 2012 er det lagt vekt på at vi trenger mer beredskap i Nord-Norge. Ved å opprette en HRS-styrke på Sætermoen i Indre Troms får Hæren dobbelt så god kapasitet, forklarer kommunikasjons-sjef i Hæren, John Vegard Gystad.

Han påpeker at Forsvarets styrker er av god kvalitet.

– Når vi gjør Panserbataljonen til en HRS-bataljon vil dette bidra til å øke evnen til hurtig reaksjon i nord-områdene. Samtidig vil det øke Forsvarets kapasitet til å delta i internasjonale operasjoner uten at vi sender

fra oss våre vervede styrker her hjemme, sier Gystad.

Panserbataljonens samvirkesystem vil materiellmessig være utstyrt omtrent som Panserbataljonen er i dag, men blir i mye større grad bestående av vervet personell med kontrakter på tre år. Det vil likevel bli noe vernepliktig mannskap i bataljonen.

– Vernepliktige mannskaper i Hæren vil være svært viktig for å opprettholde kvaliteten og sørge for god rekruttering til de vervede avdelinger, understreker Gystad.

Arbeidslivet, trepartssamarbeidet og samfunnet

Inger Lise Rasmussen er utdannet apotektekniker og har lang arbeidserfaring fra apotek og legemiddelindustrien. Hun arbeidet 19 år i Alpharma. I 15 av disse var hun tillitsvalgt og verneombud. Inger Lise Rasmussen er nå leder for Negotia.

Foto: Negotia

I Norge har vi noe som kalles trepartssamarbeidet, som betegner samspillet mellom partene i arbeidslivet og myndighetene. Dette er en av bærebjelkene i vårt velfungerende demokrati. En forutsetning som er med på å sikre at landet vårt er godt å bo, arbeide og leve i.

Negotia er en fagforening tilsluttet Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – YS. Vi er et forbund med nærmere 22.000 medlemmer i et stort spekter av private virksomheter. Ikt, industri, mat og drikke, organisasjoner, olje, callsenter, transport, handel og service... Du finner Negotia-medlemmer i de fleste bransjer, godt spredt over hele landet.

Fagforeningene representerer den ene av arbeidslivets parter. Vi har tariffavtaler med arbeidsgiverorganisasjonene, som inneholder rettigheter og spilleregler for hvordan partene på arbeidsplassene skal forholde seg til hverandre. Sentrale stikkord er samarbeid, informasjon og medbestemmelse. Negotias og de andre fagforeningenes tillitsvalgte har drøftinger, forhandlinger og dialog med arbeidsgiverne sine, med hjemmel i avtaleverket. Dette sikrer struktur og forutsigbarhet i arbeidslivet. Parter som er vant til å kommunisere ryddig, står også bedre rustet til å håndtere små og store utfordringer som hele tiden dukker opp på veien.

I vårt velutviklede demokrati innebærer samarbeidet i arbeidslivet også nær dialog med de politiske myndighetene. Det er dette som er trepartssamarbeidet, eller den norske modellen. Trepertssamarbeidet bidrar slik jeg ser det både til effektivitet og at arbeidsplassene blir bedre steder og jobbe. Mange land, også i den vestlige delen av verden, ser opp til nettopp den samfunnsmodellen Norge og Norden har utviklet i moderne tid. Den kjennetegnes blant annet ved en åpen økonomi med et konkurransedyktig næringsliv, skattefinansierte velferdsgoder for alle og en relativt sammenpresset lønnsstruktur.

Kvalitetene i det norske demokratiet må komme til uttrykk i alle deler av samfunnet. Og arbeidslivet er en helt avgjørende hjørnestein i denne sammenhengen. Vår velferd er nært knyttet til arbeid og produksjon av varer og tjenester. Jobb for alle er mål nummer én i alle leire og for alle politiske partier.

Kvinnens Frivillige Beredskap har som en av sine viktige målsettinger å bidra til et mer robust samfunn. Den intensjonen er lett å identifisere seg med også for oss som driver fagforeningsvirksomhet.

Negotias medlemskap i KFB er en arv fra Kommunikasjonsforbundet som opprinnelig var Kvinnelige Teletilsettings Landsforening. Vi har valgt å videreføre tilslutningen til KFB. KFB og Negotia er aktører som jobber for mange av de samme verdiene, fra hvert vårt utgangspunkt på hvert vårt område. Trygge og levende samfunn og arbeidsplasser er et mål for oss alle. Vi vil ha romslighet som legger til rette for enkeltindividets utvikling og solidaritet som ivaretar fellesskapets interesser. Det gjør oss robuste til å takle utfordringer og forme framtiden sammen.

2014 er et såkalt hovedoppgjørår, for å bruke fagforeningsterminologien. Dette innebærer at våre tariffavtaler skal reforhandles i løpet av året. Fra tidlig vår og videre utover møter vi våre sentrale motparter til forhandlinger. Vi går spennende tider i møte, og forventer at den nye regjeringen følger opp trepartssamarbeidet like godt som den forrige. Denne gangen ligger tjenestepensjon an til å bli et av temaene i hovedoppgjøret. Spørsmålet om hva slags pensjonsordning ansatte har gjennom arbeidsgiveren i tillegg til det folketrygden yter, handler om hva hver av oss får å rutte med når vi går ut av arbeidslivet som pensjonister, som er en viktig fase av livet.

TEMA:

NETTVETT ER BONDEVETT

Sårbarheten ligger som en klam hånd over vår digitale hverdag. Jo mer skjermfikserte vi er, jo mer utsatt er vi for å begå digitale flauter. Det er grunn til – i all sin enkelhet – å minne om at den sunne fornuft faktisk er oppfunnet for lenge siden. Kall det gjerne bondevett.

- VI MÅ BLI KVITT ØYSTEIN SUNDE SYNDROMET!

– Vi må ta de samme forhåndsregler på nettet som vi gjør i den virkelige verden. Å kommunisere med andre kan være utfordrende. Mangel på fysisk tilstedeværelse kan skape en falsk trygghetsfølelse. Det eneste sikre er at ingenting er sikkert, sier seniorrådgiver Roar Thon i Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: NSM

Seniorrådgiver Roar Thon

– Ikke alle forstår at de er et mål når de er på nettet. Enten det dreier seg om kommunikasjon på sosiale medier eller bruk av pin-koder og passord avsettes det elektroniske spor som kan fanges opp av noen som har onde hensikter. Jo mer vi er på nett, jo mer sårbare er vi. Dette må imidlertid ikke forstås dit hen at jeg fraråder folk å bruke nettet. Det er bare det at det ikke er «noen andre» som hele tiden passer på at det ikke skjer noe som kan skade oss. Vi må selv ta ansvar for vår digitale hverdag, søke kunnskap og bli sikkerhetsbevisste nettbrukere, påpeker Roar Thon.

«FOLK TIL SLIKT»

Visesanger Øystein Sunde lanserte sangen «Folk til slikt» i 1999. Seniorrådgiver Roar Thon bruker den som eksempel på tankegangen om at sikkerhet er noe som kun er ansvaret og oppgaven til dem med sikkerhet nevnt i sin stillingsbeskrivelse, som sikkerhetsleder, sikkerhetsansvarlig eller tilsvarende.

– Holdningen om at sikkerheten blir ivaretatt av dem som er innleid til å passe på at ingen uvedkommende truer oss er dessverre svært utbredt, ikke bare hos privatpersoner, men også i arbeidslivet – faktisk helt opp på ledernivå. Når jeg holder foredrag ber jeg om at de som arbeider med sikkerhet rekker hånda i været. Som oftest er det ingen. Men når jeg spør hvor mange som arbeider med mus, kommer alle hendene opp. At alle har ansvar, har de færreste tenkt over. Skal vi kunne forbedre vår sikkerhetskultur, må vi erkjenne at hver enkelt av oss som bruker nettet har og må ta ansvar, understreker Thon.

MANGLER INNSIKT

– I vår travle hverdag mangler vi innsikt i det som er farlig. Når vi blir sikkerhetsutfordret er mange overrasket over at noe kunne skje. Vi har ikke tatt inn over oss at livet på nettet faktisk er grenseløst. E-posten vi sender går ikke direkte fra avsender til mottaker uten at den potensielt lagres andre steder og går innom flere land først. I det øyeblikket vi trykker på «send» er e-posten på avveie og utenfor vår kontroll. All informasjon på internett er pr. definisjon på avveie og kan bli gjenstand for misbruk. Det bør få noen og enhver til å tenke over hva en skriver, hvem en sender til og hvilke henvendelser en bør besvare. Vi lar oss lett imponere av nye «duppeditter» og tar teknologien i bruk uten å vite hva vi utsetter oss selv for- vi henger rett og slett ikke med i den teknologiske utviklingen. Det er et enormt

behov for kompetanse og kunnskap, påpeker Roar Thon.

TRADISJONELL TILNÆRMING

– Nå er det selvsagt mye vi kan gjøre for å beskytte oss mot inntrengere. Oppdateringer, antivirusprogram og bruk av brannmurer er tradisjonelle tilnærminger til bedre sikkerhet. Jeg skulle ønske mer automatiserte oppdateringsprosesser. Ut over det handler det om vår egen adferd. Den må bygges ut fra en erkjennelse om at, jo, det er noen der ute som har onde hensikter. Vi vil aldri kunne sikre oss mot alle hendelser. Målsettingen må være å redusere risikoen mest mulig.

INGEN HAR 400 «VENNER»

– Jeg pleier å si at det er få ting her i livet som er gratis og internett er i hvert fall ikke en av dem. Vel å

HVA ER SOSIALE MEDIER?

Sosiale medier er nettbaserte tjenester som legger til rette for mange – til – mange-kommunikasjon og hvor innholdet i stor grad skapes av brukeren selv.

Begrepet ble vanlig på norsk i 2008, og er en fellesbetegnelse uten noen klar definisjon. De mest brukte sosiale mediene i Norge er Facebook, Wikipedia, YouTube, blogger, Twitter og Instagram.

Sosiale medier skiller seg fra massemedier (som TV, radio og aviser), som i hovedsak for en-til-mange-kommunikasjon, og fra kommunikasjonsteknologi (som telefon, tekstmeldinger og brev) som er bedre egnet til en-til-en-kommunikasjon.

merke dersom en ikke utviser en nødvendig grad av nettvett. Det sosiale livet på Facebook kan fort komme ut av kontroll dersom det legges ut informasjon av sensitiv karakter eller bilder som lett kan manipuleres. Og så er det jo for mange gjevt å kunne fortelle at en har 400 «venner». Det er da jeg spør hva en venn er. Ingen har 400 nære venner eller venner en omgås relativt hyppig. Når ukjente spør om å få være din «venn» på Facebook er det grunn til å være på vakt, advarer seniorrådgiver Thon.

ALT HENGER SAMMEN

I den digitale hverdag er skillet mellom det private og det jobbmessige nærmest ikke-eksisterende.

– I realiteten er arbeidsgiveren prisgitt den enkelte ansattes evne til å ta ansvar for kommunikasjonssikkerheten. Mobiltelefon og PC brukes ofte om hverandre. Før i tiden tok vi jobben med hjem rent mentalt. I dag følger mobiltelefon og PC med i til-

legg. Alt henger sammen i en, la oss kalle det «sårbarhetskjede». Vi kan dele ansatte i bedrifter i to kategorier; de som har den kalde krigen i ryggraden og de som er nyutdannede

og ikke har med seg den virkeligheten. Den førstnevnte kategorien vet bedre hvordan det er å forholde seg sikkerhetsmessig til en annen part, mens de yngre trenger å bevisstgjøres i større grad, sier Thon.

ENKELT OG LOGISK

Han er opptatt av at informasjonssikkerhet ikke skal oppfattes som vanskelig eller nærmest uforståelig.

– Det dreier seg om å følge de råd og anbefalinger ekspertene gir. Men først må vi erkjenne at uønskede hendelser kan inntreffe og at tankene

rundt sikkerhet prioriteres. Vi må legge bort «det skjer ikke meg» holdningen. Godt nettvett er enkelt og ikke minst logisk. Vi låser døren når vi forlater huset, tar på oss varmt tøy

«Det er få ting her i livet som er gratis og internett er i hvert fall ikke en av dem»

når det er kaldt og bremses ned når bilen foran oss bremses. Hvis ikke vil konsekvensene kunne bli alvorlige. Den samme omtanke må gjelde våre digitale hjelpemidler. Vi nordmenn er nok litt for naive. Det er bra å tro godt om sine medmennesker, men de mange som etter hvert har hatt befatning med inntrengere vet at det ikke skys noen midler for å oppnå det de er ute etter. Bli bevisst, hold fokus og gjør det som er nødvendig for å få en tryggere hverdag, sier seniorrådgiver Roar Thon.

SOSIALE MEDIER I NORGE:

Halve befolkningen er daglig på Facebook

I underkant av 3 millioner nordmenn har nå profil på Facebook.

AV JAN ERIK THORESEN

I en landsomfattende undersøkelse Ipsos MMI har gjennomført blant 1080 personer fra 18 år og eldre, fremgår det at hele 75 prosent har profil på Facebook. Til sammenlikning har 22 prosent profil på Google, 21 prosent på Twitter og 20 prosent på LinkedIn. Blant bildedeletjenesten har 17 prosent av Norges befolkning Instagram mens 11 prosent har Snapchat profil.

STERK VEKST

Sammenlignet med den tilsvarende undersøkelsen fra 2012, er veksten for Facebook på 7 prosent og tjenesten ser ut til å nærme seg et metningspunkt. Det er imidlertid sterk

vekst for Google (26 prosent) og Twitter (17 prosent), men kanskje først og fremst for Instagram med hele 45 prosent. Dette er tjenester som kommer i tillegg til Facebook, da 95 prosent av de med profil på disse tjenestene også har profil der.

DE UNGE DOMINERER

Fordelingen mellom kjønnene er helt lik for Facebook, mens 6 av 10 brukere av Twitter, Google og LinkedIn er menn, er 6 av 10 Instagrambrukere kvinner. I likhet med tidligere målinger er det de unge som i størst mulig grad benytter seg av sosiale medier. Aldersgruppen 18–29 år dominerer samtlige medier

med unntak av LinkedIn, og ser også ut til å øke sitt daglige forbruk av sosiale medier mest, sammenliknet med forrige måling.

DAGLIG INNLOGGING

Undersøkelsen viser at hele 83 prosent av de spurte logger seg daglig inn på Facebook. På spørsmålet hva de benytter Facebook til er svarene at de liker å følge med på venner, «like» statuser, bilder og kommentarer og å kommentere andres poster. En annen interessant utvikling er at andelen blant 18–29 år som benytter Facebook til å chatte har økt fra 49 prosent til 72 prosent.

MOBILTELEFONEN BØR SIKRES BEDRE

– Last ikke ned apper ukritisk og vær oppmerksom på aggressiv markedsføring, råder forsker Marius Kjeldahl ved Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: NSM

Forsker Marius Kjeldahl

Mobiltelefonen er for lengst blitt allemannseie, og med smarttelefonen nærmest uunnværlig. I den digitale hverdag utgjør PC og mobiltelefon en helhet, der de enkelte elementer kan anvendes hver for seg, men også knyttes til hverandre. Det har lenge vært slik at en har bekymret seg over internett og dem som opererer der med onde hensikter. Parallelt med dette har mobiltelefonen levet et liv noe fjernere fra de sikkerhetsmessige bekymringer som knyttes til PC-bruk. Sikkerhetsaspektet rundt mobiltelefonen har primært dreiet seg om tyveribeskyttelse, men det faktum at den faktisk også er en datamaskin har vært lite fremme i lyset.

KAN BESKYTTES

Det finnes beskyttelse for surfing, netthandel, nettbank og bruk av sosiale medier. På markedet er det også systemer som beskytter det digitale innhold mot virus, hackerangrep og identitetstyveri når en er koblet til nettet med smarttelefonen. Skadelige programmer, uønskede anrop, SMS/MMS-meldinger og skadelige nettsteder kan blokkeres. Dette gjør at en kan unngå falske nettbanks og nettbutikker som prøver å samle personlige data slik som bankidentifikasjon.

Moderne sikkerhetsprogrammer beskytter også ved bruk av separate bank- og handelsapplikasjoner ved å kontrollere deres omdømme.

– En bør alltid være våken for at det vil være noen som har onde hensikter. Det kan være fort gjort å bli manipulert av svindlere med gode datakunnskaper. I utgangspunktet bør en være på vakt mot aggressiv markedsføring med store lovnader om en trykker på den eller den knappen. Det tilbys mange gratis apper og det er ikke alle en bør laste ned. Eksempelvis kan en bli dratt gjennom en IQ-test og ende opp med å bli belastet med 120 kroner pr. måned, advarer forsker Marius Kjeldahl ved Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Han opplyser at klager på slike forhold ikke alltid fører frem og at fenomenet oppstår igjen i nyere versjoner.

OVERTA TELEFONEN

– Folk som bedriver pornosurfing på mobil kan bli utsatt for særdeles aggressiv annonsering og la seg friste til å trykke på noe som utgir seg for å være apper. Faller en for fristelsen her kan det føre til at noen andre

overtar kontrollen over telefonen og kan belaste den. I det hele tatt må en ta høyde for at det er noen som stadig er på jakt etter penger og som bruker enhver anledning til å prøve seg. Imidlertid er det ikke alltid lett å avsløre lureriet. Laster en ned Mind Craft, som kan karakteriseres som en slags moderne Lego innen dataspill, kan det hende at den foreligger i piratkopiert utgave og at opplysningene en oppgir blir misbrukt i ettertid, forteller Kjeldahl.

BEDRE SIKRET ENN PC

– Det karakteristiske ved mobiltelefonen er at den er på 24 timer i døgnet. Den flytter seg med brukeren og åpner muligheter for å hoppe fra nettverk til nettverk. Når det er sagt så er den tekniske sikkerheten bedre enn på en PC. Men den må like fullt være sikret med passord. Tilgangsmekanismen til nettbank er ivaretatt av den respektive bank. Det er alltid slik at det er det svakeste leddet som er utsatt for angrep. Derfor kan det være fornuftig å finne det eller de eventuelle svake punkter og gjøre noe med det, sier Marius Kjeldahl.

Foto: iStock

NOEN ENKLE MOBILRÅD

- Tenk over hva du bruker mobiltelefonen til, og hvor du bruker den.
- Ikke bruk mobiltelefonen til å utveksle sikkerhetsgradert informasjon.
- Unngå å bruke mobiltelefonen til å utveksle annen informasjon uvedkommende ikke skal ha tilgang til.
- Ikke ta mobiltelefonen med inn i rom der det diskuteres sikkerhetsgradert informasjon eller informasjon uvedkommende ikke skal ha tilgang til. Be andre møtedeltakere om å legge fra seg mobiltelefonen før møtet starter.
- Pass godt på mobiltelefonen! Ikke la uvedkommende få tilgang til den. Benytt skap for sikker oppbevaring av mobiltelefon dersom dette finnes.
- Slå av blåtannfunksjonen i mobiltelefonen når denne funksjonen ikke er i bruk.
- Installer antivirusprogram som oppdager spionprogramvare og virus. Ta kontakt med din lokale sikkerhetsleder for å få råd samt veiledning i mobiltelefonoppsett.
- Sørg for at virksomheten har regler for sikker mobilbruk og bidra til at disse følges.
- Vær spesielt varsom på reise i utlandet.

Kilde: NSM

KJENNETEGN PÅ FACEBOOK-AVHENGIGHET

- Bruker mye tid på Facebook
- Kommer i konflikt med dem rundt seg på grunn av den avhengighetsskapende adferden
- Tendens til tilbakefall om en har prøvd å ta kontroll over avhengigheten.
- Ubehagelige følelser og abstinenser som rastløshet og urolighet om tilgangen til Facebook opphører
- Humørforandring
- Får et økende behov for å være på Facebook

Blir avhengig av Facebook

En undersøkelse viser at noen ungdommer har et nærmest tvangsmessig forhold.

Norge er et av landene i verden med flest Facebook-brukere i forhold til innbyggertallet. Siden høsten 2006, da nordmenn kunne begynne å registrere seg som brukere av nettsamfunnet, har nesten 4 millioner opprettet profil på Facebook.

Førsteamanuensis Berit Skog ved NTNU regnes som en av landets fremste eksperter på sosiale medier. Hun har foretatt en spørreundersøkelse blant over 1.200 personer i alderen 13–39 år.

På spørsmålet om de synes de er blitt avhengige av å være på Facebook, svarer 40 prosent i aldersgruppen 18–25 år ja. Blant dem mellom 13–17 år svarer 37 prosent det samme.

– Jeg oppfater ikke resultatene som uttrykk for en sykelig form for avhengighet av Facebook, selv om dette også kan forekomme, sier Berit Skog i en kommentar.

Ved universitetet i Bergen (UiB) har det siden 2011 vært et eget forskningsprosjekt på avhengighet av Facebook. I Tidsskrift for Norsk Psykologforening skriver psykolog Cecilie Schou Andreassen ved UiB at noen har et tvangsmessig og overdrevet forhold til sosiale nettverkssider og er avhengige. Hun mener at atferdsterapi og motivasjonssamtaler kan hjelpe.

Foto: iStock

SMARTTELEFONER OG NETTBRETT:

KAN VÆRE EN RISIKOSPORT FOR BEDRIFTENE

Stadig flere nordmenn ønsker en fleksibel jobbhverdag og tilgjengelige arbeidsverktøy ved å kunne bruke sine egne smarttelefoner og nettbrett. En av to norske toppledere er positive til å gi medarbeidere tilgang til virksomhetens data-tjenester gjennom mobile enheter. Men har en sikret seg godt nok mot tyveri, glemsel og spionasje?

AV JAN ERIK THORESEN

Arbeidstakere forventer i økende grad at de kan ta med seg de mobile enhetene på jobb og bruk dem på samme måte som de gjør hjemme.

– For mange bedrifter vil dette være problematisk ettersom de mobile enhetene gir flere sikkerhets- og administrasjonsutfordringer, mener produktsjef sikkerhet i Datamatrix, Dag Sørлие.

I et intervju med Logistikk & Ledelse påpeker han at en ikke ukritisk bør tillate dette, men legge til rette for kontrollert innføring.

AUTOMATISK SLETTING

Dersom de mobile enhetene skal brukes til å behandle sensitiv informasjon, enten i form av virksomhetens tjenester eller e-postbehandling, så må disse enhetene sikres like godt som bærbare datamaskiner. Det er særlig to sikker-

hetsutfordringer som burde oppta alle ledere. Den ene er at enheten mistes eller stjeles og den andre er bruk i ukrypterte trådløse nettverk.

– Mange blir frastjålet sin iPhone eller iPad, eller rett og slett mister den. Da er det viktig at en har verktøy og løsninger som gjør dette til en relativt enkel operasjon, sier Sørлие. Han sikter blant annet til verktøy hvor brukerne selv kan registrere sine mobile enheter og administrere tilgang til ulike tjenester som inneholder sensitiv informasjon. Hvis iPhonen blir stjålet kan en da enkelt selv slette registreringen i verktøyet, og all informasjon på smarttelefonen slettes automatisk.

UKRYPTERT NETTVERK

Mobile enheter søker konstant etter trådløse nettverk å koble seg til.

Mange av disse er ukrypterte. I teorien betyr det at en kan sitte og arbeide på et ukryptert nettverk. Da kan alle som sitter i det samme nettverket se hva en gjør og hvilket passord en har. I Norge er en, generelt sett, dårlige på passord. Mange har det samme passordet overalt. Får noen først tak i passord, kan tilgangen til mange tjenester raskt bli kompromittert og bedriften utsatt for datainnbrudd. Det finnes apper en kan installere på enhetene som gjenkjenner ikke krypterte nettverk og gir beskjed til den mobile enheten om å åpne den sikre tilgangen til bedriftens nettverk i stedet.

IT-LEDERE KVIER SEG

Mange bedrifter og kommuner driftes fortsatt med systemer og løsninger som ble utarbeidet i en tid da smartprodukter ikke på langt nær var så vanlig som i dag eller eksisterte i det hele tatt.

– Når så mange IT-sjefer og ledere kvier seg for uten videre å være positive til de mobile enhetene er det fordi det vil medføre økte supporthenvendelser og økt administrasjon. Mest positiv er ledere i private bedrifter. Her er 54 prosent av topplederne positive til at de ansatte får tilgang til virksomhetens datatjenester via egne mobile enheter mot kun 44 prosent av kommuneledere, opplyser Dag Sørлие.

Tallene fremkommer i en undersøkelse foretatt av NORSTAT blant 356 norske kommuner og private bedrifter.

Foto: iStock

Nettbruk påvirker barnas hjerne

Når en gjennomsnittlig norsk elev går ut av grunnskolen har han eller hun brukt minst 10.000 timer foran dataskjermer.

AV JAN ERIK THORESEN

Det er mer tid enn eleven har tilbrakt på skolen. Stadig flere barn kan bruke både nettbrett og smarttelefoner. Undersøkelser viser at mange barn heller bruker fritiden bak hver sin skjerm enn med hverandre.

I et intervju med Verdens Gang sier barne- og ungdomspsykiater, Melanie Ekholdt Huynh at hun er like opptatt av antall timer foran skjermen som hun er av arvelige sykdommer i familien når hun skal hjelpe barn med sosiale problemer,

- Mediavaner går på bekostning av andre vaner, slik at en som sitter mye foran skjermen ofte får mindre annen input som sosial kontakt og lek. Da blir noen nervebaner mer stimulert på bekostning av andre, noe som påvirker måten hjernen fungerer på, sier Ekholdt Huynh, som er konstituert overlege i barne- og ungdomspsykiatri ved BUP Grorud i Oslo.

SAMMEN BAK SKJERMEN

Hun mener at noe databruk kan være positivt for hjernen, men sier at barn med ADHD, sosiale problemer som angst og depresjon kan ta skade av å se mye på internett, nettopp fordi det kan gå på bekostning av annen input til hjernen.

- Mange ønsker å surfe mye på internett og se på TV og dermed gjøre mindre av andre ting. Barn som ikke får satt tydelige grenser kan bli sittende alt for lenge foran skjermen, noe som igjen kan forverre de problemene som var utgangspunktet for all surfing, påpeker Ekholdt Huynh.

- Foreldre bør sette en grense og sørge for å stimulere barna på andre måter. De bør være sammen med barna når de først surfer og spiller dataspill, mener hun.

UTVIKLER ANDRE EGENSKAPER

Ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim, mener professor Anne Krokan at nye medier og enkelte læringsprogrammer har gjort at dagens barn lærer på en annen måte enn før.

- Da leste en kanskje bøker og fungerte bare som mottaker. Spiller du dataspill må du også agere og handle i spillet. Dette gjør at dagen barn utvikler andre egenskaper enn det vi gjorde. Blant annet blir en flinkere til å kunne fokusere på en ting i det ene øyeblikket for så å omstille seg og fokusere på noe helt annet i det neste. De er lettere å distrahere og sliter med konsentrasjonen, men databruken gjør dem også flinkere til å ta innover seg flere impulser, og mange er mer kreative, sier professor Anne Krokan.

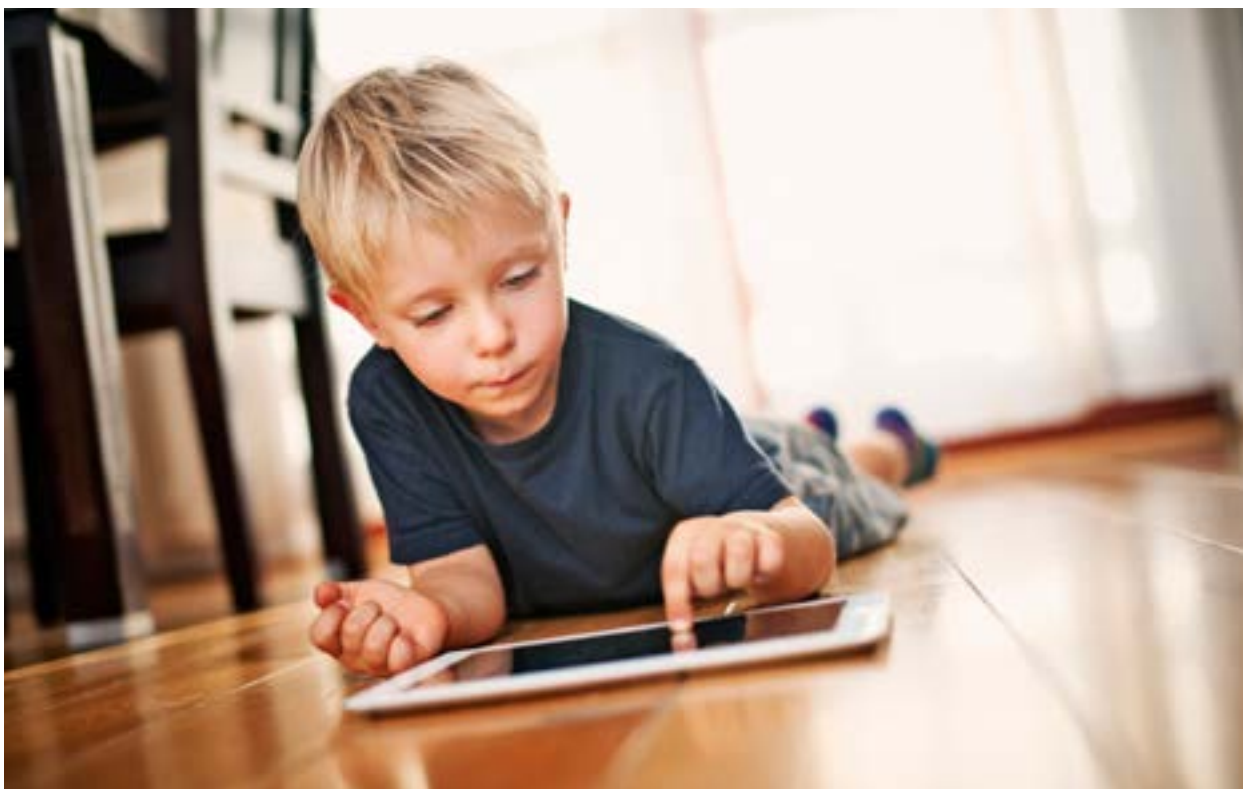

Foto: iStock

**FOREBYGGENDE
SIKKERHETSTJENESTE**

Forebyggende sikkerhetstjeneste er alle tiltak som bidrar til å beskytte skjermingsverdig informasjon og objekt mot sikkerhetsstruende virksomhet. Dette må utøves planmessig og systematisk gjennom et stjerningsystem som omfatter:

- Sikkerhetsledelse
- Sikkerhetsorganisering
- Sikkerhetstiltak og prosedyrer
- Forholdet til andr virksomheter
- Sikkerhetsoppfølging
- Sikkerhetsdokumentasjon
- Risikohåndtering

SIKKERHET ER ET LEDERANSVAR

I enhver virksomhet er det lederens ansvar for utøvelse av forebyggende sikkerhetstjeneste.

Ansaret omfatter også sikkerhetsoppgaver utført av andre for virksomheten og forebyggende sikkerhetstjeneste i underlagte virksomheter. For å oppfylle ansvaret må lederen først og fremst kjenne til sikkerhetslovens formål og virkeområde og vite hvem som kan behandle skjermingsverdig informasjon.

Dernest må virksomhetsledelsen kjenne til hva slags informasjon som må skjermes og hvilke skjermingsverdige objekter virksomheten håndterer, og kjenne til mulige trusler mot disse. Det må etableres en tilfredsstillende forebyggende sikkerhetstjeneste og virksomhetens personell må ha nødvendig kompetanse.

De forebyggende sikkerhetstiltak må til enhver tid følges opp og nødvendige forbedringer besørges.

Mange angrer på Facebook-innhold

De som går seg vill i den sosiale netttjungen kan få med seg bitre erfaringer på reisen, viser en undersøkelse.

På langt nær alle tenker over at det en deler på Facebook, Twitter og andre sosiale kanaler kan forfølge en livet ut. Mange er de som angrer på innhold de har delt med andre. I en undersøkelse gjort for sikkerhets-selskapet Trend Micro oppgir 60,5 prosent av de spurte at de har skrevet eller delt noe de helst ikke burde. Og jo yngre respondentene blir, desto høyere prosentandel angrer.

Aldersgruppen 15–22 år, som utgjorde rett i overkant av halvparten av de totalt 1.005 respondenter, er de som føler at de har gjort flest tabber på sosiale medier.

FOR SLØVE

– I lys av de seneste skandalene som har preget mediebildet, og at personvern betyr svært mye for unge mennesker, er vi dessverre altfor sløve til å jobbe proaktivt for å sikre oss mot de mest vanlige tabbene vi gjør på nettet, sier Nils Roald, adm. direktør i Trend Micro Norge.

BYTT PASSORD

En ting er å bli utsatt for sosiale spøkefugler som drive ap med en, noe ganske annet er om noen hacker kontoen. Ikke bare kan de poste innlegg som en ikke har kontroll på, men de har også tilgang på annen informasjon. Noen blir da også utsatt for identitetstyveri etter å ha blitt hackett.

I følge den samme undersøkelsen endrer 68,1 prosent av de norske brukerne sjelden eller aldri passordet sitt på Facebook.

– Mange synes det er enkelt og praktisk å bruke samme passord på flere ulike sosiale medier, men da gjør en oppgaven veldig mye enklere for hackere, påpeker Roald.

Han anbefaler at en bruker forskjellige passord på de ulike nettverkene. De bør være en blanding av små og store bokstaver kombinert med tall og symboler.

– Et passord skal ikke vare evig og bør som regel ha en holdbarhetstid på om lag tre måneder, mener Nils Roald.

**HVORDAN SLETTE SIN
FACEBOOK-PROFIL**

1. Gå inn på Facebook.com og logg deg inn med ditt brukernavn og passord.
2. Gå deretter inn på følgende lenke:

http://www.facebook.com/help/contact.php?_show_form=delete_account
3. Om alt går riktig for seg kommer du nå til en nettside som spør om du virkelig ønsker å slette din Facebook-profil permanent.
4. Skriv inn passordet for din profil og verifiseringskode.
5. Du kommer så til siste side hvor du får opplyst om at profilen din vil lagres i 14 dager før den slettes helt. Om du logger inn i løpet av denne perioden, vil forespørselen om sletting bli avbrutt.

ANTIVIRUSBRANSJEN HAR MANGE UTFORDRINGER

Truslene på nett blir stadig mer avanserte. De kriminelle forandrer hele tiden utseendet på sine virus slik at antivirusprogrammene vanskelig kan oppdage dem.

Foto: iStock

Utviklingen i trusselbildet på nett har ført til et kappløp med de kriminelle. Tradisjonelt antivirus baserer seg på signaturer. Så snart et virus oppdages blir det analysert før antiviruselskapene produserer nye signaturer som gjør det mulig å oppdage, stoppe og sette virus og andre skadelige filer i karantene, slik at de ikke gjør skade på datamaskinen. Antivirusprogrammet ser rett og slett etter hva slags klær de besøkende har på seg, og stopper og kaster ut dem som er utstyrt med typiske forbryterklær.

EN VERDEN I FORANDRING

De siste årene har truslene på nett blitt stadig mer avanserte. Blant annet har kriminelle som lager virus lært seg hele tiden å endre utseende på sine virus. Det gjelder ikke minst såkalt Advanced Persistent Threats

(APT), målrettede dataangrep hvor angriperne ofte har gjort en stor jobb på forhånd for å finne ut hvordan de skal komme seg inn i offerets datamaskiner. «Virus og trojanere har skiftet ut kjeledress og stripete fangeklær med dress og slips, og gjør alt de kan for å ligne på de andre programmene på maskinen din, eller alle de andre gjestene i huset dit», skriver NSMs informasjonssjef, Kjetil Berg Veihre, på sin blogg.

KAPPLØPET ER I GANG

Han skriver om et norsk selskap som har inngått en stor avtale med amerikanske Blue Coat. Det norske selskapet skal levere programvare, blant annet basert på hvordan programvaren oppfører seg. «I stedet for å bare se på klærne til gjestene i huset ditt, ser programvaren rett og

slett etter hvordan gjestene oppfører seg. Roter de i skuffer og skap? Prøver de å lure seg inn i rom som er stengte? Snoker de i sølvtøyet?» skriver Berg Veihre.

ANALYSERER OPPFØRSELEN

Antall skadevare har en sterk økning. Store datamengder forutsetter automatiserte metoder for analyse. Programmene som er utviklet til dynamiske analyse av adekvate returnerer en komplett beskrivelse av oppførselen. Ved bruk av såkalte «mønstre» beskrives det som er generisk ønsket oppførsel på en datamaskin. På den måten endrer verktøyet seg fra å være analyseverktøy til å bli verktøy for generisk deteksjon av skadevare basert på oppførsel. Store selskaper velger nå dette systemet for beskyttelse av kritisk infrastruktur.

MØTE MED KFBs FYLKESKONTAKTER

Gardermoen Airport hotell var stedet der KFB arrangerte møte med sine fylkeskontakter 15. januar.

På programmet sto en orientering om KFBs planer for 2014, der deltakelse på øvelser sto sentralt. Utarbeidelse av beredskapslister og praktisk gjennomføring av møter og kurs var også blant de temaer som ble vektlagt. Videre ble det fremlagt informasjons- og presentasjonsmaterieell som fylkeskontakterne kunne anvende ved regionale og lokale arrangementer.

Møtet, som samlet 18 deltakere fordelt på 11 fylker, ble ledet av styreleder Anne-Lise Johnsen og daglig leder i KFB, Hanne Garder.

Tilbakemeldingen fra deltakerne var meget positiv.

KFB PÅ FACEBOOK

KFB har nå opprettet egen Facebook-konto. Dette vil bidra til å øke mulighetene for å kommunisere med ulike målgrupper. KFBs sekretariat oppfordrer sine medlemmer til å benytte det nye verktøyet.

EGENBEREDSKAP I TRONDHEIM

I regi av KFB Sør-Trøndelag ble det i slutten av november arrangert et åpent møte der «egenberedskap» sto på dagsorden.

Fylkeskontakt Liv Mjelde opplyser at møtet ble avholdt i Hornemannsgården i Trondheim.

– Vi hadde en foredragsholder fra brannvesenet, to fra politiet og en fra Redningselskapet, som alle gjorde en flott jobb. De 23 deltakerne satte tydelig pris på det vellykkede arrangementet, sier Liv Mjelde.

DRAMATISK PÅ «LINDERUD-KONFERANSEN 2014»

Årets krisespill er «Kapring og terroraksjoner på cruiseskip i Oslo». Konferansen fant sted 25. februar. Utførlig omtale kommer i neste utgave av Trygge Samfunn.

Frivillige fra KFB i aksjon. Foto: Hanne Garder.

KFB MED PÅ ØVELSE ØSTLANDET

Øvelse Østlandet er et initiativ fra NVE med fokus på ekstremvær og konsekvenser for kraft, ekom og vei.

Øvelsen var en spilløvelse der hovedmålet bl.a. var å teste aktørenes evne til å kommunisere på tvers av sektorer og nivå i en situasjon der beredskap og innhold vil kunne måles i de forskjellige aktørers uttalelser. KFB stilte med 22 personer som alle hadde ulike roller. Spilløvelsen gikk døgkontinuerlig med start om morgenen 3. desember og frem til kl 16 dagen etter. Det innebar at KFBs frivillige også hadde nattevakter.

KFB fikk mye ros fra øvingsledelsen, som ga klart uttrykk for at de ville benytte KFBs tjenester også i fremtiden.

– Det er særdeles viktig at KFB stiller seg til disposisjon når store øvelser skal gjennomføres. Jeg vil rette enn inntrengende appell til alle KFBere om å engasjere seg. Dette er en av KFBs grunnpilarer, sier daglig leder Hanne Garder.

VELLYKKET KURS I BERGEN

KFB Hordaland har arrangert kurs i «Psykisk førstehjelp» på Dankert Krohn Eldresenter i Bergen. Samarbeidspartner var Bergen og Midthordaland krets av Norges Kvinne- og Familieforbund. Foredragsholdere var tidl. prost Magne Utle, psykolog Elisabeth Andreassen og psykolog Gertrud Kalgraff. Kurset ble arrangert som kveldskurs over tre kvelder. 24 kursdeltakere fikk en nyttig innføring i de psykiske reaksjoner som kan oppstå hos mennesker i en krisesituasjon og hvordan en kan bistå de involverte.

KFBs fylkeskontakt i Hordaland, Bjarnhild Hodneland, opplyser til Trygge Samfunn at tilbakemeldingene fra deltakerne var meget positive.

TOTALFORSVARSKONFERANSEN 2014

Årets «Totalforsvarskonferanse» arrangeres i Oslo mandag 31. mars. I forkant av konferansen, søndag 30. mars, holder KFB sitt årsmøte.

Programmet for «Totalforsvarskonferansen 2014» legges ut på www.kfb.no så snart det er klart.

Foto: Forsvarets mediesenter

– Jeg angrrer ikke et øyeblikk at jeg søkte meg inn i Forsvaret. Som matros har jeg vært verden rundt, forteller fenrik Suzanne Loe.

Piratjakt i Adenbukta og minerydding langs kystlinjen i Nord-Europa er det ikke alle forunt å være med på.

AV JAN ERIK THORESEN

SPENNENDE OG INSPIRERENDE

Som de fleste ungdommer på videregående var også Suzanne Loe i tvil om valg av yrke. Men en dag kom det representanter fra Forsvaret til skolen for å informere. Da var det gjort.

– De fortalte om de muligheter Forsvaret kunne tilby. Jeg syntes det hørtes spennende ut. Og ikke minst annerledes. Jeg tenkte at det måtte være noe for meg. Sjølivet hadde alltid stått høyt i kurs, så det måtte bli marinen jeg søkte meg til. Heller det enn å løpe rundt i skogen, tenkte jeg. Som vernepliktig fikk jeg stilling som navigasjonsassistent og kom senere på et mineryddingsfartøy som var tilknyttet NATOs stående mineryddingsstyrke (SNMCMG1); som opererte langs franskekysten.

Oppgaven var å oppspore og uskadeliggjøre miner fra den 2. verdenskrig. Jeg syntes dette var både utfordrende og spennende. Samtidig var det samfunnsnyttig fordi det var viktig for dem som drev fiske langs kysten. Oppdraget varte i tre måneder. Vi var tre jenter om bord av et mannskap på tredve. Miljøet var helt topp og det ble en lærerik og inspirerende periode. Så fullførte jeg førstegangstjenesten gjennom standardoperasjoner i Norge, forteller Suzanne.

VILLE FORTSETTE

– Jeg hadde lyst til å fortsette i Forsvaret og vervet meg som matros i Fregattvåpenet. For meg var det fantastisk å dra på tokt rundt om i

verden. I 2009 var jeg på KNH Fridtjof Nansen, som deltok i Operasjon Atalanta. Vi utgjorde en del av EU-styrken. I fjor var vi på piratjakt i Adenbukta i regi av NATO. Det er ikke tvil om at tilstedeværelsen av militære styrker har bidratt til at piratvirksomheten er kraftig redusert. Det er motiverende å se at en kan gjøre nytte for seg i form av gode resultater, sier fenrik Loe.

BARE POSITIVT

Suzanne roser Forsvaret som arbeidsplass og de opplevelser hun har hatt i marinen.

– Jeg har aldri opplevd verken diskriminering eller trakassering som kvinne. Riktignok er kvinner klart i mindretall, men vi blir behandlet likt av alle, uansett alder, kjønn eller rang. De kvinnene jeg tjenestegjør sammen med sier det samme. Ingen av oss angrrer på at vi søkte oss inn i Forsvaret. Tvert om, så åpner det seg så mange muligheter i form av spennende utfordringer

«Det er ikke tvil om at tilstedeværelsen av militære styrker har svekket piratvirksomheten kraftig»

KNM Karmøy har lokalisert og nøytralisert en mine.

Foto: Privat

som knapt noen arbeidsplass kan oppvise maken til. Selv har jeg planer om å få mer utdanning, og akter å søke Sjøkrigsskolen i 2015. Vi trenger mangfold og at flere jenter gjør som meg. Det er viktig å nå målsettingen om at kvinneandelen skal være tyve prosent, sier Suzanne entusiastisk. Hun medgir at hun har

fått en del rare spørsmål gjennom den tiden hun har tjenestegjort.

– Ja, noen har faktisk lurt på om jentene har egne lugarer om bord, noe som vi selvsagt har. Og så spør folk om hva vi gjør i fritiden når vi er til havs. Da svarer jeg at vi gjør det samme som alle andre. Om bord er det trimrom og vi kan trene ute på

helikopterdekket når det er godt vær. Selv spilte jeg håndball før jeg vervet meg i marinen. Å trene ligger liksom i blodet. Fysisk trening er tilrettelagt for dem som ønsker å bruke mulighetene, selv ute på havet, sier Suzanne Loe

NYTT fra medlemsorganisasjonene

Foto: RF

300.000 KRONER TIL SJØVETT FOR UNGDOM

Sparebanken Nord Norge-stiftelsen har delt ut 300.000 kroner av sitt overskudd til Redningsselskapet Ung. Stiftelsen deler årlig ut penger fra overskuddet og har nå gitt midler til et prosjekt som skal redde liv på havet.

De 300.000 kronene fordeles likt over de tre nordligste fylkene og skal gå til «Forebyggende seilas» – et prosjekt myntet på unge i 5.–7. klasse. Totalt sett håper RS i Troms å kunne nå 1.500 unge i målgruppen med et forebyggende budskap. I tillegg kommer et ikke ubetydelig antall i Nordland og Troms. I sistnevnte fylke vil en besøke havnene Skjervøy, Lyngseidet, Tromsø, Sjøvegan, Harstad og Finnsnes i løpet av to juni-uker til sommeren. Alle omkringliggende skoler vil bli invitert til å delta. Hensikten er først og fremst å lære å bevisstgjøre ungdom om sikkerhet og hindre at det skjer ulykker til sjøs. Elevene vil lære mer om bruk av redningsvest, sjømannskap og oppførsel om bord.

VELLYKKET LOTTEKONFERANSE PÅ BÆREIA

«Lottekonferansen 2013» ble avholdt på Veteransenteret på Bæreia. Temaet var «Kvinnens muligheter og utfordringer i Forsvaret», der fem foredragsholdere belyste temaet fra ulike ståsteder.

May Kristin Andersen, Heidi Brander, Beathe K. Andestad og Linn Elise Rølvåg leverte alle solide bidrag basert på egne erfaringer fra Forsvaret, som må sies fortsatt å være en mannsdominert arena. Tidligere statssekretær i Forsvarsdepartementet, Eirik Øwre Thorshaug, ga en politisk vinkling på temaet. Foredragene utløste stort engasjement blant deltakerne og evalueringen viste at Lotteforbundet hadde truffet blink, både med foredragsholderne og konferansetemaet.

«Lottekonferansen 2013» ble avviklet over en helg fra fredag til søndag, der dag en dreide seg om interne saker. Lørdagen var viet «Kvinnens muligheter og utfordringer i Forsvaret» mens det var workshop på søndag.

Forbundsleder Line Raustein ledet den vellykkede «Lottekonferansen».

SKAL UTREDE MULIG FUSJON

Negotias landsmøte har vedtatt å igangsette en utredning om mulig fusjon med YS-forbundet Parat.

Parat har rundt 30.000 medlemmer – rundt 16.000 i privat sektor og de øvrige i statlig og kommunal virksomhet.

Forbundsstyret i Negotia nedsetter nå en styringsgruppe for gjennomføringen av utredningen. Planen er å legge frem sak for landsmøtet til høsten for avgjørelse om det skal inngås intensjonsavtale om en eventuell fusjon, opplyses det i Negotia Magasin.

INTERNASJONALT GJENNOMSLAG

Norges Kvinne- og Familieforbund (K&F) har vært medlem av Associated Country Women of the World (ACWW) siden starten i 1933. Under sin 27. verdenskonferanse i Chennai ble det stadfestet viktige vedtak om kvinner, vold og sikkerhet. Forbundsleder Elisabeth Rusdal fremmet sin resolusjon, «Kvinner og barn må tas på alvor», etter at den tidligere ble godkjent på Nordens Kvinnekonferanse. Norges stemme ble lyttet til og hørt. Vedtakets ordlyd ble: «Associated Country Women of the World, og dets medlemsorganisasjoner oppfordrer sine regjeringer til å handle, ikke bare vedta FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325».

Norge og K&F fikk dessuten ledervervet for alle bistandsprosjektene i ACWW. Det gikk til Anne-Marie Hovstad. Hun har sittet som nestleder og innehar nå det prestisjetunge vervet som prosjektleder i ACWW med arbeidssted i London.

ACWW har mer enn 9 millioner medlemmer fordelt på mer enn 450 medlemsorganisasjoner i over 70 land.

En høyaktuell bok!

Bli med på et unikt streiftog gjennom en spennende tidsepoke. Må leses av alle som er opptatt av landets sikkerhet i bredt perspektiv.

«Kvinnenes forsvarshistorie 1990–2010, bind II» kan bestilles hos Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB) på kfb@kfb.no eller telefon 22 47 82 60. Pris kr 300. Porto kommer i tillegg.

KFB er et samarbeidsorgan
for følgende landsomfattende
humanitære, kulturelle og
faglige organisasjoner:

NEGOTIA

NETTVERK FOR
KVINNELIG BEFAL (NvKB)

NORGES KVINNE- OG
FAMILIEFORBUND (K&F)

NORGES LOTTEFORBUND (NLF)

PERSONELLFORBUNDET (Pefo)

REDNINGSSKAPET (RS)

HOVEDSTYRET

LEDER

Anne-Lise Johnsen

styreleder@kfb.no

NESTLEDER

Målfrid Kvartheig

birgmaa@gmail.com

MEDLEMMER

Anne-Sophie W. Bondeson (K&F)

bondeson@yahoo.no

Line Wigdal Raustein (NLF)

forbundsleder@lottene.no

Synnøve Lohne-Knudsen (NEGOTIA)

slk@negotia.no

Anne Lise Christiansen (RS)

anne.lise.christiansen@

redningsselskapet.no

Miriam Weierud (NvKB)

mweierud@gmail.com

Inger Løwen (Pefo)

inger.lowen@pefo.no

SEKRETARIATET

ORG. SEKR. / DAGLIG LEDER

Hanne Guro Garder

hanne.garder@kfb.no

SEKRETARIATSMEDARBEIDER

Hilde Andrea Johansson

hilde.johansson@kfb.no

REDAKTØR

Jan Erik Thoresen

redaksjon@kfb.no

FYLKESKONTAKTER

AUST-AGDER

Gro Jareid
976 34 035
ghj.eid@gmail.com

HORDALAND

Bjarnhild Hodneland
928 93 155
bhodneland@gmail.com

OSLO OG AKERSHUS

Marita Randa
412 71 297
randa3marita@yahoo.no

SØR-TRØNDELAG

Liv Aasen Mjelde
905 38 051
l-aamjel@online.no

VEST-AGDER

Borghild Allende
994 78 353
borgall@online.no

BUSKERUD

Kari Harm
917 28 547
kaharm@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Anne-Lise Johnsen
412 48 664
anlijohnsen@gmail.com

ROGALAND

Olaug Tveit Pedersen
913 82 124
olaug.t.pedersen@lyse.net

TELEMARK

Åsne Fjeld
971 18 822
aasnefj@online.no

VESTFOLD

Solfrid Bergan
975 34 676
godt.salg@start.no

HEDMARK

Grete Nordbæk
970 61 098
greno10@online.no

OPPLAND

Wenche Rolstad
402 44 896
wrwenche@gmail.com

SOGN OG FJORDANE

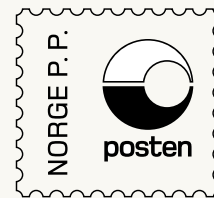
Reidun Skår
975 12 435
knut.skar@eninvest.net

TROMS

Emmy Iversen
977 62 598
emmyiversen@yahoo.no

ØSTFOLD

Inger Rognehaug
908 56 626
rognehau@online.no

NORDISK SAMARBEID OM TRANSPORTFLY

Foto: Forsvarets mediesenter

Forsvarsministrene i de nordiske landene har signert en avtale som kan gi økt operativ effekt til bedre pris.

Avtalen er knyttet til operativ virksomhet og legger til rette for felles utnyttelse av tilgjengelige flytimer som ikke er reservert for beredskap eller andre nasjonale formål. Gjennom samarbeidet kan landene tilby hverandre lufttransporttjenester og kostnadsdeling for transport. Samarbeidet gjelder også kontrahering av kommersielle lufttransportressurser.

Fra nyttår overtok Norge formannskapet i NORDEFKO, som er strukturen for det nordiske forsvarssamarbeidet.

VIDEREUTVIKLING

– Vi ønsker å videreutvikle det konkrete og praktiske forsvarssamarbeidet i Norden. Blant annet vil vi legge vekt på å

styrke den sikkerhetspolitiske dialogen. Vi ønsker likeledes å styrke de nordiske landenes evne til å stille effektive styrebidrag til internasjonale operasjoner. Vi har kommet langt på samarbeid innen øving og trening, noe vi ønsker å bygge videre på. Eksempelvis kan vi inkludere flere allierte nasjoner i trening på tvers av landegrensene, sa forsvarsminister Ine Eriksen Søreide i forbindelse med signeringen.

FELLES MULIGHETER

Norge vil også legge vekt på videre kapasitetsbygging og nordisk kapabilitets- og materiellsamarbeid. De nordiske forsvarsministrene diskuterte også felles muligheter og utfordringer i det militære samarbeidet, status og utvikling i internasjonale operasjoner. Forsvarsministrene signerte en visjon for det nordiske forsvarssamarbeidet.

I tillegg til det nordiske forsvarstermøtet var det møter mellom de nor-

Forsvarsministrene fra de nordiske land diskuterer.

diske land og de baltiske forsvarsministrene, der også representanter fra det europeiske forsvarsbyrået (EDA) og NATOs transformasjonskommando (ACT) var til stede. Temaene var blant annet betydningen av regionalt samarbeid og den transatlantiske linken i europeisk forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Hvordan skape et trygt og robust samfunn?

Klikk deg inn på

www.kfb.no